

4. Карпіщенко Т. О. Економічний механізм інновацій екологічної спрямованості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.08.01 – «Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища» / Т. О. Карпіщенко. – Суми, 2000. – 20 с.
5. Костецький В. В. Концептуальні засади фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств / В. В. Костецький, А. М. Бутов // Наука й економіка. – 2011. – № 4 (24). – С. 20–26.
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. зб. – К. : ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України, 2013. – 287 с.
7. Рудь Н. Т. Фінансові механізми підтримки інноваційного бізнесу в регіонах [Електронний ресурс] / Н. Т. Рудь. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ekfor/2011_2/27.pdf
8. Яценко Л. Д. Основні напрями удосконалення фінансових механізмів державної підтримки інноваційного розвитку / Л. Д. Яценко, Т. В. Цихан // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 2 (3). – С. 113–118.
9. Fussler C. Driving Eco-Innovation: A Breakthrough Discipline for Innovation and Sustainability / C. Fussler, P. James // Pitman Publishing. – Londo, 1996. – 364 p.
10. Rennings K. Employment Impacts of Cleaner Production, ZEW Economic Studies 21 / K. Rennings, T. Zwick (eds.) // Physica Verlag Heidelberg. – New York, 2003.
11. Tessitore S. Eco-innovation and competitiveness in industrial clusters / S. Tessitore, T. Daddi, M. Frey // International Journal of Technology Management. – 2012. – P. 49–63.

Скороход Ирина, Ребрина Нина. Экономические рычаги трансфера инноваций в экологической сфере в условиях евроинтеграции. В статье исследуется финансовое обеспечение инновационного бизнеса в экологической сфере. Проанализированы источники финансирования экологически направленной инновационной деятельности. Определено, что приоритет в финансовом обеспечении экологических проектов принадлежит самофинансированию. Исследована роль венчурного капитала в финансовом обеспечении инновационного бизнеса. Акцентируется внимание на необходимости формирования кластера как территориально взаимосвязанного сотрудничества промышленных предприятий, научно-исследовательских центров и финансовых структур с целью оперативного, гибкого и адаптивного распределения новых знаний, технологий, результатов исследований и других инноваций. Разработаны предложения по совершенствованию существующих финансовых механизмов трансфера экологических инноваций.

Ключевые слова: экологические инновации, источники финансирования, инновационный бизнес, экологизация инновационного развития, финансовый механизм, венчурный капитал, кластер.

Skorohod Iryna, Rebryna Nina. The Economic Levers of Innovations Transfer in the Environmental Sphere Under Conditions of European Integration. This paper examines the financial support of innovative businesses in the environmental sphere. The sources of funding environmental innovative activities are analyzed. It is determined that the priority in financial provision of environmental projects belongs to self-financing. The role of venture capital in the financial support of innovative businesses is investigated. The attention is focused on the need to develop a cluster as a geographically interdependent cooperation of industrial enterprises, research centers and financial structures for rapid, flexible and adaptive allocation of new knowledge, technologies, research findings and other innovations. The suggestions for improving the existing financial mechanisms for transferring environmental innovation.

Key words: environmental innovation, sources of financing, innovative business greening of innovative development, financial mechanism, venture capital cluster.

Стаття надійшла до редколегії
23.09.2013 р.

УДК 332(477):339.92(4)

Ірина Копач

Управління проектами підвищення конкурентоспроможності національної економіки в умовах євроінтеграційних процесів

Забезпечення належного рівня розвитку національної економіки та зайняття Україною гідної ніші на міжнародній арені залежать не лише від певних географічних, історичних, соціально-економічних та інших умов і екзогенного, і ендогенного характеру, а й насамперед від ефективності управління конкурентоспроможністю національної економіки. Модернізація національної економіки України та суспільства вимагає виходу країни на шлях стратегічного програмування соціально-економічного розвитку. У статті проаналізовано теоретичні засади щодо вагомості забезпечення конкурентоспроможності країни в умовах євроінтеграційних процесів. Особливу увагу приділено досягненню конкурентоспроможності регіонів як необхідної

© Копач І., 2013

передумови зростання конкурентоспроможності країни. Одним із факторів конкурентоспроможності регіонів виокремлено міжрегіональні зв'язки, зокрема транскордонне співробітництво.

Ключові слова: європейська інтеграція, конкурентоспроможність, національна економіка, управління конкурентоспроможністю, транскордонне співробітництво, управління проектами.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасні умови розвитку економіки України вимагають ґрунтовного та комплексного оцінювання можливостей інтеграції країни у світовий господарський простір. Перспективи такої інтеграції значною мірою залежать від місця й ролі країни в глобальному економічному середовищі, які, зі свого боку, визначаються поточними конкурентними позиціями країни, та, що більш важливо, її здатністю забезпечувати умови для довгострокової конкурентоспроможності національної економіки [1, с. 352].

Забезпечення належного рівня розвитку національної економіки та зайняття Україною гідної ніші на міжнародній арені залежать не лише від певних географічних, історичних, соціально-економічних та інших умов і екзогенного, і ендегенного характеру, а й насамперед від ефективності управління конкурентоспроможністю національної економіки.

Україна пройшла початковий етап становлення ринкового саморегулювання та отримала статус країни з ринковою економікою. Однак трансформаційний етап розвитку економіки та суспільства нашої держави триває й вимагає розв'язання низки важливих соціально-економічних завдань, зумовлених суспільно-політичною нестабільністю, істотними проблемами в демографічній, соціальній, екологічній сферах, наявними структурними, галузевими та регіональними диспропорціями, які ще більше поглибились унаслідок світової фінансової кризи й економічного спаду. Серед цих завдань варто виділити потребу поетапного формування моделі конкурентоспроможного національного господарства, що сприятиме завершенню переходу від планової економіки до вільного ринку та успішній інтеграції у світогосподарський простір.

Недостатньо дієвими в сучасних умовах є механізми управління конкурентоспроможністю економіки України, що засвідчують диспропорції рівня конкурентоспроможності в різних регіонах країни. Слід звернути увагу на потребу поетапного формування моделі конкурентоспроможної національної економіки, що сприятиме завершенню переходу від планової економіки до вільного ринку та успішній інтеграції у світогосподарський простір. Це зумовлює потребу розроблення напрямів і механізмів удосконалення управління конкурентоспроможністю національної економіки на рівні країни та її регіонів.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблеми конкурентоспроможності національної економіки досліджували такі зарубіжні вчені, як Г. Азоев, Ж. Вальтер, Р. Вернон, Г. Грубел, Г. Д. Джонсон, Д. Кісінг, П. Кругман, В. Леонтьєв, С. Ліндер, Е. Менсфілд, Б. Олін, М. Портер, Д. Рікардо, Дж. Робінсон, Д. Сакс, П. Самуельсон, Д. Сепік, А. Сміт, Р. Солоу, Р. Фатхутдінов, Ф. Хайек, Е. Хекшер, Дж. Хікс, Й. Шумпетер, А. Юданов та ін. Серед вітчизняних учених цій проблематиці присвятили розвідки О. Агафоненко, О. Амоша, Л. Антонюк, Я. Базилюк, В. Безугла, Я. Белінська, В. Будяков, В. Василенко, А. Гальчинський, В. Геєць, Б. Губський, В. Дергачова, М. Диха, Я. Жаліло, Д. Лук'яненко, С. Маяковський, А. Мокій, В. Павлов, С. Соколенко, Н. Тарнавська, А. Ткачук, В. Толкованов, А. Ходжаян, О. Шнипко, Л. Яремко та ін.

Доцільно наголосити, що в науковій літературі розкрито різнопланові питання щодо теоретичних основ й узагальнення досвіду забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. Проте наявні наукові розробки не охоплюють усього комплексу теоретико-методологічних і практичних завдань щодо управління конкурентоспроможністю на державному та регіональному рівнях.

Мета й завдання статті. Мета цієї роботи – обґрунтувати теоретичні засади щодо вагомості управління конкурентоспроможністю національної економіки в умовах євроінтеграційних процесів. Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання: розкрити сутність і зміст поняття «конкурентоспроможність економіки країни та її регіонів»; обґрунтувати значення конкурентоспроможності регіонів; визначити фактори їх конкурентоспроможності, розглянути транскордонне співробітництво в контексті управління конкурентоспроможністю відповідних регіонів і країни загалом.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Поняття «конкурентоспроможність» вітчизняні вчені-економісти стали використовувати у зв'язку з переходом економіки до ринкових відносин, хоча інтерес до вивчення цієї проблематики посилювався ще з 1970-х рр. ХХ ст.

Застосування конкурентоспроможності як мікроекономічної категорії, критерію якісної характеристики ринкових відносин між суб'єктами господарювання в подальшому поширено на відно-

сини, що склалися між суб'єктами вищих рівнів економічної системи. Глобальні світові процеси, що активізувалися на межі століть, призвели до посилення конкурентних відносин не тільки між окремими товаровиробниками, а й між країнами та їхніми регіонами, висуваючи для них усе вищі вимоги щодо конкурентоздатності, що виступає основоположною умовою соціально-економічного розвитку.

Рівень конкурентоспроможності являє собою об'єктивну можливість і суб'єктивну готовність країни раціонально використовувати й примножувати наявний конкурентний потенціал задля створення відповідних конкурентних переваг. Окрім того, від ефективності використання конкурентного потенціалу залежить очікувана (або ж досягнута) конкурентна позиція. Вважається, що країни, які мають конкурентні переваги в різних сферах економіки, можуть швидше оговтатися після глобальних кризових явищ та краще відновлюють економіку.

На сьогодні відсутнє єдине загальнозживане трактування поняття «конкурентоспроможність національної економіки», що визначається його дискусивністю й багатомірністю. Останнім часом конкурентоспроможність набула більшого значення, ніж просто «модної концепції» [2, с. 135]. Як зазначає Л. А. Ярєнко: «В умовах ринкової економіки основною передумовою успіху діяльності людини, підприємства чи території є конкурентоспроможність. Це абсолютний закон комерційної поведінки» [3, с. 72]. На думку С. Гареллі, «конкурентоспроможність стала в економіці тим, що й гравітація у фізиці – це одна з важливіших сил, яка виказуючи вплив, формує сучасність нашого світу, це сила, яку не можна не враховувати» [4].

На нашу думку, конкурентоспроможність економіки країни та її регіонів слід розглядати як інтегральну характеристику соціально-економічного розвитку окремих адміністративних одиниць, що передбачає здатність суб'єктів господарювання створити таке середовище, у якому локальні товаровиробники матимуть змогу нарощувати свої конкурентні переваги та зміцнювати конкурентні позиції на відповідних сегментах національного, світового ринків.

В умовах сьогодення за рахунок своєї комплексності й багатогранності показник конкурентоспроможності використовують для характеристики розвитку економічної системи будь-якого рівня, що є особливо важливим для транзитивних економік постсоціалістичного типу, до яких належить і економіка України.

Унаслідок негативних тенденцій в економіці України вона втратила позиції в провідних світових рейтингах. Як демонструє рейтинг індексу глобальної конкурентоспроможності, що розраховує Всесвітній економічний форум (Україну включено в рейтинг 1997 р.), рівень вітчизняної конкурентоспроможності досить низький, однак протягом останніх періодів характеризується зростаючою тенденцією. Україна піднялася із 89 позиції (Звіт 2010–2011 рр.) до 82 (Звіт 2011–2012 рр.), а за даними Звіту 2012–2013 рр. зайняла 73 позицію та майже досягла рівня 2008–2009 рр. (рис. 1). У «Звіті Всесвітнього економічного форуму щодо глобальної конкурентоспроможності 2012–2013 рр.» Україну віднесено до тієї групи країн, економіки яких перебувають на другій стадії розвитку (економіки, орієнтовані на ефективність).

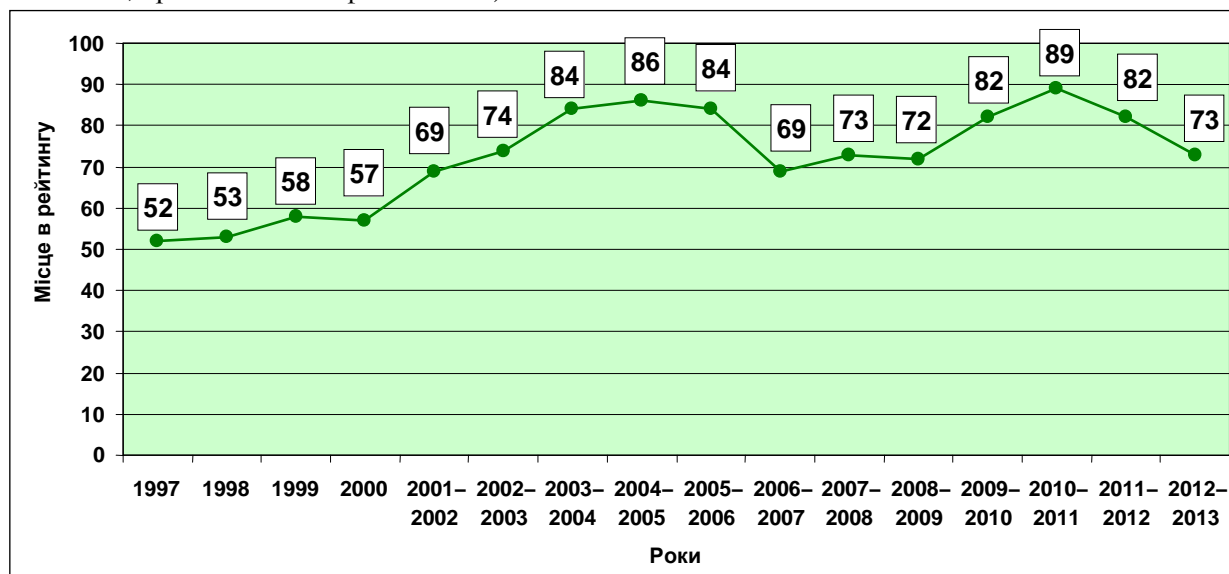

Рис. 1. Динаміка рейтингу України за індексом глобальної конкурентоспроможності, 1997–2013 рр. [5]

Проте, за висновками більшості науковців та економістів, зростання не зумовлюється стабільними довгостроковими факторами. Як зазначають автори [6, с. 80], «економічне зростання було не результатом системних внутрішніх реформ, а спричинялося переважно дією сприятливих чинників і зовнішнього, і внутрішнього походження».

Загальний рейтинг ІГК 2012–2013 рр. очолила Швейцарія. До десятки кращих увійшли Сингапур, Фінляндія, Швеція, Нідерланди, Німеччина, США, Великобританія, Гонконг, Японія. Окрім того, серед країн-сусідів, Україна випереджає лише Грузію, Румунію та Молдову (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності* [5]

Країна	Ранг				Країна	Ранг			
	2012/ 2013	2011/ 2012	2010/ 2011	2009/ 2010		2012/ 2013	2011/ 2012	2010/ 2011	2009/ 2010
Швейцарія	1	1	1	1	Польща	41	41	39	46
Сингапур	2	2	3	3	Туреччина	43	59	61	61
Фінляндії	3	4	7	6	Угорщина	60	48	52	58
Швеція	4	3	2	4	Болгарія	62	74	71	76
Нідерланди	5	7	8	10	Російська Федерація	67	66	63	63
Німеччина	6	6	5	7	Словаччина	71	69	60	47
США	7	5	4	2	Україна	73	82	89	82
Великобританія	8	10	12	13	Грузія	77	88	93	90
Гонконг	9	11	11	11	Румунія	78	77	67	64
Японія	10	9	6	8	Молдова	87	93	94	– ¹

* У таблиці наведено країни, що входять до першої десятки в рейтингу, а також позиції країн-сусідів України, уключених до рейтингу.

¹ Країна не була включена до рейтингу за цей період.

Сучасний етап розвитку економіки України потребує активного пошуку дієвих чинників макроекономічної стабілізації, належного відновлення обсягів виробництва та забезпечення подальшого зростання національного господарства [7, с. 4]. Для України в перехідний період до ринкових відносин існує нагальна потреба поетапного формування моделі конкурентоспроможної відкритої національної економіки. Обґрунтування такої моделі розвитку економіки України має враховувати досвід багатьох (передусім європейських) країн й водночас бути адаптованим до національної специфіки розвитку ринкових відносин. Забезпечення умов усталеної конкурентоспроможної вітчизняної економіки безпосередньо пов'язане зі світовими тенденціями розвитку конкурентного середовища, економічної кон'юнктури, особливостями взаємодії з іншими країнами в процесі інтернаціоналізації господарства [8].

Модернізація національної економіки України та суспільства, визначена як основне завдання Програми економічних реформ на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», вимагає виходу країни на шлях стратегічного програмування соціально-економічного розвитку. Застосування проектних підходів дає змогу забезпечити пріоритетність стратегічних інтересів суспільства перед інтересами й потребами, які диктує повсякденна політика, досягти міжсекторальної концентрації зусиль і ресурсів навколо визначених функціональних завдань. Досягнення в межах проектів визначеності й прогнозованості державної політики створює підґрунтя для злагоджених дій держави та бізнесу в напрямі реалізації суспільно значущих завдань розвитку [9, с. 4].

Варто зазначити, що практика Європейського Союзу щодо застосування національних проектів не має ані уніфікованих методик стратегічного планування й управління як механізму в державному управлінні, ні системи стратегічного планування та управління з погляду чіткого нормативного закріплення вимог до його впровадження. Акцент зміщений у площину кінцевих вимог до результатів певної політики в майбутньому, її оцінювання передбачає лише встановлення показників результату й ефективності. Національні уряди самостійно визначають, як ці показники будуть досягнуті та з якою інтенсивністю за роками. Практика ЄС – це, скоріше, повсюдне оцінювання, аніж стратегічне планування і управління. Зовнішніми атрибутами є затвердження директивами та регла-

ментами ЄС конкретних уніфікованих індикаторів і вимог до країн-членів. Як наслідок, основними дійовими особами є комісари Європейської комісії, міністри країн-членів й аудиторські компанії чи окремі аудитори, залежно від рівня складності оцінки [9, с. 13–14].

Вважаємо, що втілення інтеграційних намірів України й забезпечення національної конкурентоспроможності, зокрема, вимагає перегляду ролі регіонального фактору в цьому контексті. Варто відзначити і той факт, що однією з форм розвитку інтеграційних процесів виступає регіоналізація, яку ще можна назвати базою міжнародної економічної інтеграції.

Сучасні процеси регіоналізації стають найбільш правильною відповіддю на виклики зовнішнього світу, адже важливим моментом процесів регіоналізації є знання про регіон як самостійну економічну систему, не відкидаючи її тісний зв'язок із національною економікою окремої країни [10, с. 85].

За європейським досвідом регіональний рівень – ключовий для ідентифікації та розв'язання багатьох проблем, адже саме тут переплітаються загальнодержавні інтереси з територіальною специфікою та ресурсними й безпековими обмеженнями розвитку [11].

На сьогодні світова практика довела, що конкурентоспроможність країни значною мірою формується в регіонах, саме тому будь-яка держава, яка прагне відігравати помітну роль у сучасному мінливому світі, гармонізує свою структуру за формулою «сильний центр плюс сильні регіони» [12].

Очевидно, що перспективний напрям державної політики – це посилення конкурентоспроможності регіональних економік із подальшим розвитком міжрегіонального співробітництва [7, с. 4].

У сучасному глобалізованому світі тотальної конкуренції за ресурси, робочу силу, ринки збуту тощо кожен регіон, кожна громада, аби забезпечити своє процвітання та розвиток, створити для людини комфортне й безпечне середовище, мають бути конкурентоспроможними щодо інших регіонів і громад. Адже ресурси (насамперед ідеться про зовнішні та внутрішні інвестиції) ідуть лише туди, де їм простіше зайняти своє місце й де є більше шансів на отримання від цих інвестицій доходу.

Розглядаючи регіональну конкуренцію як наявність конкурентних переваг і прояв конкурентних позицій окремих регіонів, бачимо, що диференціація, яка з'явилася та посилюється, у рівнях їхнього розвитку якраз і є наслідком проявів регіональної конкурентоспроможності. Важливим моментом у забезпеченні регіональної конкурентоспроможності та її управлінні стає формування й підтримка чинників і параметрів регіональної економічної системи на такому рівні, щоб вона в перспективі зберігала та примножувала вже досягнуті показники. Ідеться, насамперед, про стійкість, цілісність, комплексність і життєздатність регіону як економічної системи в просторово-часових умовах, що змінюються [13, с. 15].

Кожен регіон із наявними йому конкурентними позиціями й перевагами, ставши повноправним суб'єктом економічних відносин, має можливість забезпечити належний рівень конкурентоспроможності і у самій державі, і за її межами.

На нашу думку, за таких умов конкурентоспроможність прикордонних регіонів – один із найбільш вагомих складових елементів загальної конкурентоспроможності країни. Це пов'язано з тим, що на цей час регіони світу переживають процеси економічної інтеграції та в таких умовах прикордонні території першими відчують прояви вищого рівня конкурентної боротьби [10, с. 85].

Майже у всіх державах світу політичні й економічні центри, зазвичай, концентруються в глибині території, відповідно до чого розвивається інфраструктура. Прикордонні райони сусідніх держав при цьому ніби повернені спиною один до одного, наслідком чого є слабший соціально-економічний розвиток цих територій, нижчий життєвий рівень населення. Звідси впливає природна потреба в зміні позиції «спина до спиною» позицією «обличчя до обличчя» [14, с. 176–177], яка дасть можливість ліквідувати диспропорції в соціальному та економічному розвитку по обидва боки кордону, розірвати міцний ланцюжок, який утворився на основі понять «прикордонний», «периферійний», «відсталий» і сформувані сприятливе середовище для розвитку та поглиблення відносин із сусідніми державами.

На сьогодні саме міждержавні міжрегіональні зв'язки виступають як своєрідні транзитні коридори для інвестицій, інновацій, товарів і послуг, а самі регіони отримують роль «зон» інтеграції і взаємодії глобального й національного економічних просторів, «пілотних» територій для адаптації та подальшого транслявання на внутрішню територію України міжнародних соціально-економічних, технологічних, культурних й інших стандартів.

Тим більше, що національним інтересам України відповідає здійснення європейської інтеграції (тобто міжрегіональні зв'язки з такими країнами, як Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія) та поглиблення співпраці між державами СНД (з Росією, Білоруссю, Молдовою) [15].

Окрім того, обмеженість державних фінансових ресурсів (що підтверджується розподілом Кабінетом Міністрів коштів, закладених у держбюджет–2013 на розвиток регіонів [16]), котрі могли б бути спрямовані на мінімізацію регіональних диспропорцій соціально-економічного розвитку, потребує активного пошуку інших чинників зміцнення конкурентоспроможності [17, с. 4].

Сучасні реалії процесів європейської інтеграції посилюють роль транскордонного співробітництва та відкривають нові можливості для активізації господарської діяльності на прикордонних територіях і, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності регіону загалом.

ЄС формує свою стратегію регіонального розвитку так, щоб вона ґрунтувалася на наявних можливостях і за допомогою якої можна було б посилити конкурентоспроможність регіонів та паралельно ліквідувати їхню відсталість. Особливо це стосується підтримки прикордонних регіонів, які в кожній державі були периферійними й менш розвинутими, ніж центральні. Щоб нівелювати цю різницю, ЄС у своїй регіональній політиці значну увагу приділяє прикордонним регіонам, щоб зменшити різницю рівня життя населення і між регіонами всередині держави, і між прикордонними регіонами сусідніх держав ЄС.

Стан транскордонних відносин, взаємна зацікавленість у співпраці дають змогу визначити інтеррегіональне й транскордонне співробітництво України та ЄС як форму реалізації моделі структурної інтеграції, що ґрунтується на поглибленні співробітництва в найбільш перспективних секторах і галузях економіки регіонів країн та має за мету зміцнення конкурентоспроможності західних регіонів України [17, с. 4].

У «Державній програмі розвитку транскордонного співробітництва на 2011–2015 роки» зазначено, що «транскордонне співробітництво – один з інструментів прискорення процесів наближення рівня життя населення прикордонних регіонів до середньоєвропейського й забезпечення вільного переміщення людей, товарів і капіталів через кордон. Таке співробітництво сприяє об'єднанню зусиль суб'єктів транскордонного співробітництва для розв'язання спільних проблем прикордонних регіонів, здійсненню євроінтеграційних заходів на регіональному рівні» [18].

Транскордонне співробітництво спрямоване на подолання негативних аспектів існування кордонів і наслідків, які виникли на прикордонних територіях через їх розміщення на національних межах держав і має за мету покращення умов життя населення. Різноманітність проблем і потенційних можливостей розвитку по обидві сторони кордону призводить до того, що транскордонне співробітництво стає необхідним, оскільки слугує втіленню в життя принципів міжнародного права в чітко визначеному регіональному аспекті.

Поглиблення транскордонного співробітництва відкриває нові можливості для активізації господарської діяльності в регіонах і підвищення їхньої конкурентоспроможності (сприяє інтенсифікації зовнішньоторговельного обороту, розвитку спільного підприємництва, стимулює транспортні перевезення тощо) за допомогою мобілізації природно-ресурсного потенціалу сусідніх територій.

Також у прикордонних регіонах функціонує спільний ринок різноманітних послуг. Це стосується як транспортних перевезень, дипломатичних установ і зарубіжних представництв, лікарняних, рекреаційних, туристичних, фінансових, інформаційних й інших послуг. Важливі напрями співробітництва – використання транскордонного регіону як спільного ринку праці, спільного інформаційного, інноваційного та навчального простору [19].

Можна виділити основні конкурентні переваги прикордонних регіонів в контексті транскордонного співробітництва: об'єднання й ефективне використання наявного природно-ресурсного потенціалу; розширення торговельно-економічних, коопераційно-виробничих і науково-технічних зв'язків, що дають змогу активізувати інвестиційну діяльність і використовувати більш передові технології; реалізація спільних програм щодо охорони довкілля, запобігання природним та техногенним катастрофам; розбудова соціальної, інформаційної, транспортної, прикордонної інфраструктури; поглиблення контактів у гуманітарній сфері.

На сьогодні до найістотніших перешкод використання конкурентних переваг прикордонних регіонів Західної України належать: просторово-структурні диспропорції й деформації; регіональна асиметрія системи міжбюджетних відносин; надмірна та загрозлива для цілісності й безпеки держави диференціація регіонів за рівнем економічного розвитку та якістю життя людей; нераціональна залежність економіки від кон'юнктурних коливань на зовнішніх ринках і стабільності розвитку – від динаміки експорту й критичного імпорту стратегічних ресурсів; необґрунтованість засобів стратегічного програмування соціально-економічного розвитку на регіональному та місцевому рівнях [7, с. 4].

Для прикордонних регіонів Західної України й досі повною мірою залишаються не задіяними можливості щодо використання переваг інтеррегіонального та транскордонного співробітництва. Зокрема, активізація та підвищення ефективності участі прикордонних територій у проектах міжнародної співпраці дає змогу залучити істотні обсяги інвестиційних і фінансових ресурсів, що можуть спрямовуватися на розвиток інфраструктури регіону, підвищення енергоефективності економіки та покращення екології; започаткувати практику реалізації проектів створення промислових територіально-галузевих виробничих систем, забезпечивши таким чином синергетичний ефект у вигляді посилення інноваційного складника конкурентоспроможності й підвищення ефективності місцевого виробництва; посилити ділову та громадську активність і покращити рівень доходів та якості життя населення; розвивати сучасні європейські механізми місцевого самоврядування на принципах демонополізації економіки й покращення конкурентного середовища [17, с. 4].

Використання переваг інтеррегіонального та транскордонного співробітництва – вагомий чинник зміцнення конкурентоспроможності прикордонних регіонів Західної України в умовах посткризового етапу розвитку економіки України та обмеженості державного фінансування програм вирівнювання регіональних диспропорцій соціально-економічного розвитку. Зі свого боку, це потребує активізації й підвищення ефективності міжрегіонального співробітництва України та ЄС, уключно з реалізацією конкретних прикладних проектів із посилення факторних конкурентних переваг [7, с. 74].

На нашу думку, здатність кожного регіону забезпечити належний рівень розвитку економіки та зайняти гідну нішу на міжнародній арені залежить не лише від певних географічних, історичних, соціально-економічних та інших умов і екзогенного, і ендегенного характеру, а й насамперед від результативності управління конкурентоспроможністю цього регіону, тобто докладання значних фінансових та організаційних зусиль.

Прагнення прикордонних регіонів ефективно управляти наявними конкурентними позиціями вимагає проведення загальних досліджень транскордонної співпраці й соціально-економічних проблем розвитку названих територій, результатом яких повинна стати поява проектних рішень та обґрунтувань для їх практичної реалізації і на національному, і міжнародному рівнях.

Незважаючи на те, що Україна тривалий час бере участь у реалізації проектів інтеррегіонального й транскордонного співробітництва з ЄС, надані можливості використовуються лише частково, а подекуди й повністю втрачаються. Відтак ефективність співпраці низька, а вплив на зміцнення конкурентоспроможності західних прикордонних регіонів нашої держави – маловідчутний [17, с. 5].

Із запровадженням Європейського інструменту сусідства та партнерства (далі – ЄІСП) стратегічно й політично обумовлений характер допомоги з боку ЄС посилений збільшенням обсягів фінансування транскордонних програм у кілька разів (рис. 2).

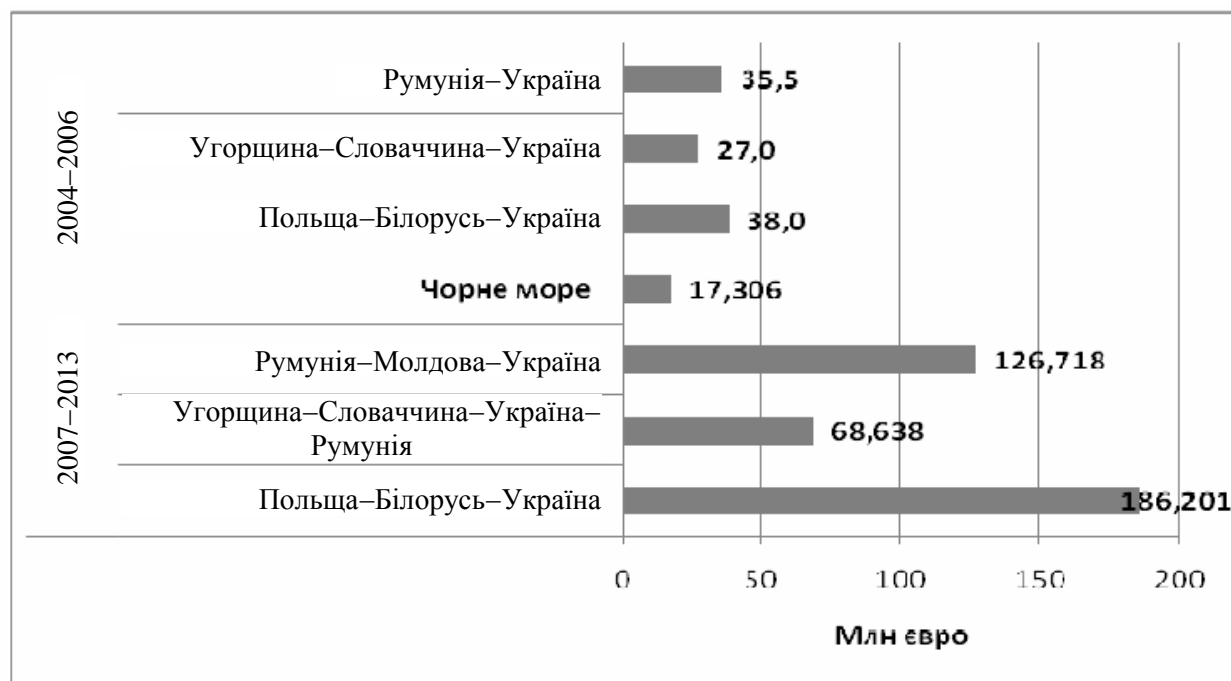

Рис. 2. Обсяги фінансування програм транскордонного співробітництва за участю України [17, с. 5]

Разом із національними індикативними програмами ЄСП транскордонні програми становлять вагомий фінансовий інструмент розв'язання соціально-економічних проблем. Пріоритети програм ТКС України з ЄС безпосередньо пов'язані із загальними цілями Європейського інструменту сусідства й партнерства, а саме: 1) підвищення конкурентоспроможності прикордонних територій; 2) покращення навколишнього середовища; розвиток співробітництва у форматі «від людини до людини» або «люди – людям». Слід зазначити, що саме формування конкурентоспроможної прикордонної економіки – домінуючий напрям розвитку ТКС України з ЄС, оскільки на програмний період співпраці (ідеться про транскордонні програми 2007–2013 рр.) обсяг його фінансування становив 149 млн євро, або 42 % у загальній структурі. Він здійснюється через гармонізований розвиток туризму, створення кращих для функціонування малого й середнього бізнесу, підвищення ефективності управління кордоном, а саме вдосконалення транспортної інфраструктури перетину кордону та облаштування прикордонних пунктів пропуску, адже управління й доступність кордонів – необхідна умова подальшого формування конкурентоспроможної прикордонної економіки [17, с. 5–6].

Прикордонне співробітництво в межах Європейської політики сусідства (відоме як ЄСП ПКС) нараховує 13 основних програм уздовж внутрішнього кордону ЄС, яким самим довірено управляти сотнями проектів. Ідея полягає в тому, щоб фінансувати й допомагати розвитку прикордонних регіонів. ЄСП ПКС має чотири основних цілі: сприяння економічному та соціальному розвитку в прикордонних районах; розв'язання спільних проблем у таких сферах, як охорона довкілля, здоров'я, профілактика й боротьба з організованою злочинністю; забезпечення ефективних і безпечних кордонів, а також заохочення співпраці між людьми. Установлено два види програм – Програми із сухопутних кордонів між двома та більше країнами, що мають спільний кордон (або розділені вузьким морським простором); багатосторонні програми (які охоплюють морський басейн). Ціль полягає в тому, щоб допомогти місцевим адміністраціям у прикордонних регіонах набутти необхідних навичок та можливостей [20].

ПКС діє на основі спільної системи управління, у якій сусідні країни-партнери мають рівні права з країнами – членами ЄС. Вони приймають спільні рішення про те, як витратити кошти в рамках установлених пріоритетів, і самі обирають проекти. Роль Європейської комісії зводиться до моніторингу виконання програм. У кожній з 13 програм є Спільний управлінський орган (найчастіше він міститься в місцевій або регіональній адміністрації), який відповідає за конкурси проектних заявок, відбір проектів, підписання договорів та управління проектами, що відіграє досить велику роль у контексті управління конкурентоспроможністю прикордонних територій. Бюджет програм на 2007–2013 рр. становить приблизно 1 млрд євро (внески ЄСП, Європейського фонду регіонального розвитку (ЄФРР) та країн-учасниць) [20].

Матеріали офіційного сайту Міністерства економічного розвитку й торгівлі України [21] засвідчують, що програми прикордонного співробітництва в межах Європейського інструменту сусідства та партнерства 2007–2013 рр. передбачають співробітництво на регіональному рівні між країнами – партнерами ЄСП і країнами – членами ЄС і по сухопутних кордонах, і в межах морських басейнів. Особливістю цих програм, порівняно з іншими програмами ЄС, є відсутність під час їх запровадження щорічних Планів дій. Натомість країни – учасниці кожної з програм – розробляють Спільну операційну програму на весь термін запровадження Європейського інструменту сусідства та партнерства.

Відповідно до затверджених Європейською комісією Стратегії прикордонного співробітництва 2007–2013 рр. та Індикативної програми 2007–2010 рр. з прикордонного співробітництва ЄСП Україна бере участь у таких чотирьох програмах, основну інформацію щодо яких наведено в табл. 2.

- «Україна – Польща – Білорусь» (індикативний бюджет Програми – 186,201 млн євро);
- «Україна – Угорщина – Словаччина – Румунія» (індикативний бюджет Програми – 68,638 млн євро);
- «Україна – Румунія – Республіка Молдова» (індикативний бюджет Програми – 126,718 млн євро);
- «Басейн Чорного моря» (індикативний бюджет Програми – 25,697 млн євро).

Підготовка цих програм ґрунтувалася на попередньому досвіді впровадження програм сусідства. У програмних документах визначаються географічні рамки, пріоритети та окремі заходи, спільні органи управління. До програмних документів уключається фінансовий план із чітким визначенням асигнувань за кожним пріоритетом програми. У рамках Програм обов'язковою є умова співфінансування кожного проекту (зазвичай 10 %).

Таблиця 2

Програми прикордонного співробітництва в межах Європейського інструменту сусідства та партнерства 2007–2013 рр. за участю областей Західної України [21]

Програма	Пріоритети	Регіони	Індикативний бюджет програми, млн євро
«Україна–Польща–Білорусь»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підвищення конкурентоспроможності прикордонних територій. 2. Покращення якості життя. 3. Інституційна співпраця та підтримка ініціатив місцевих громад. 	<p>Основні: Волинська, Закарпатська, Львівська області;</p> <p>додаткові: Тернопільська, Івано-Франківська області.</p>	2007–2010 рр. – 97,107; 2010–2013 рр. – 89,094; Загалом 2007–2013 рр. – 186,201.
«Україна–Угорщина–Словацьчина–Румунія»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економічний та соціальний розвиток. 2. Покращення стану навколишнього середовища. 3. Покращення ефективності кордонів. 4. Підтримка співробітництва «люди – людям». 	<p>Основні: Закарпатська, Івано-Франківська області;</p> <p>додаткові: Чернівецька область.</p>	2007–2010 рр. – 35,796; 2010–2013 рр. – 32,842; Загалом 2007–2013 рр. – 68,638.
«Україна–Румунія–Молдова»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конкурентоспроможна економіка в прикордонних регіонах. 2. Питання у сфері навколишнього середовища та попередження надзвичайних ситуацій. 3. Міжлюдське співробітництво. 	<p>Основні: Одеська, Чернівецька області;</p> <p>додаткові: Вінницька, Івано-Франківська, Тернопільська (12 районів, що наближені до кордонів із Румунією та Молдовою: Тернопільський, Бережанський, Підгаєцький, Козівський, Підволочиський, Терехівський, Монастирський, Гусятинський, Чортківський, Борщівський, Заліщицький, Буцацький) та Хмельницька області (10 відповідних районів: Кам'янець-Подільський, Дунаєвецький, Новоушицький, Чеперовецький, Городецький, Ярмолинський, Віньковецький, Деражнянський, Хмельницький, Летичівський).</p>	2007–2010 рр. – 66,086; 2010–2013 рр. – 60,632; Загалом 2007–2013 рр. – 126,718.

Для реалізації Програм прикордонного співробітництва ЄІСП укладаються фінансові угоди (багаторічні), які включають Спільний програмний документ. Фінансову угоду підписують три сторони: ЄК, Спільний орган управління (Joint Managing Authority) та країна-партнер.

Органами управління програм є Спільний орган управління (СОУ), що відповідає за реалізацію програми, зокрема здійснює адміністративні та фінансові функції; Спільний технічний секретаріат програми, що допомагає СОУ виконувати технічні функції, а також Спільному моніторинговому комітету; Спільний моніторинговий комітет – це спільний орган, який складається з представників усіх країн – партнерів за програмою – та приймає всі необхідні рішення для забезпечення ефективної реалізації програми.

24.12.2009 р. колишній міністр економіки Б. М. Данилишин відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів України від 23.12.2009 № 1614, 1615, 1617 та 1618 підписав угоди про фінансування ППС ЄСП на 2007–2013 рр. «Україна–Польща–Білорусь», «Україна–Угорщина–Словаччина–Румунія», «Україна–Румунія–Молдова» та «Басейн Чорного моря».

Також у межах окремих пріоритетів ЄСП ПКС «Україна–Польща–Білорусь», «Україна–Угорщина–Словаччина–Румунія», «Україна–Румунія–Молдова» передбачено впровадження проектів, які відбиралися поза конкурсом, через їх затвердження. Для підготовки великомасштабних (інфраструктурних) проектів зазначених Програм створено спільні робочі групи (далі – СРГ), до складу яких входять представники Мінекономіки, Держмитслужби, Держприкордонслужби та облдержадміністрацій. Спільні моніторингові комітети цих програм затвердили керівництва щодо підготовки великомасштабних проектів й аплікаційні форми.

Проте, незважаючи на існування окремих спільних проектів у контексті ПКС, потенціал такого виду співпраці реалізується слабо, що значною мірою пов'язане з недосконалістю наявних в Україні механізмів фінансування транскордонних проектів [22].

У контексті нового підходу до Європейської політики сусідства (ЄПС), визначеного 25 травня 2011 р., ЄСП із 2014 р. поступиться місцем Європейському інструменту сусідства (ЄІС), який надаватиме наростаючу підтримку 16 країнам і територіям-партнерам сходу та півдня від кордонів ЄС. Запропонований бюджет ЄІС на період 2014–2020 рр. складатиме 18,2 млрд євро, що на 40 % більше, ніж виділено через ЄСП у 2007–2013 рр. Новий інструмент буде все більш політично орієнтовано забезпечувати значну диференціацію, значну гнучкість, ставити жорсткіші умови, надавати вагоміші стимули для кращих виконавців, відображаючи цілі кожного партнерства. ЄІС, ґрунтуючися на досягненнях ЄСП, сприятиме зміцненню двосторонніх відносин із країнами-партнерами та принесе відчутні вигоди і ЄС, і країнам-партнерам у таких сферах, як демократія й права людини, верховенство права, належне управління та стійкий розвиток. ЄІС буде й надалі забезпечувати основну частину фінансування для країн Європейського сусідства, здебільшого в межах програм двостороннього, регіонального та прикордонного співробітництва [20].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, пріоритетними завданнями транскордонної співпраці як чинника соціально-економічного розвитку регіону й управління його конкурентоспроможністю, зокрема, повинні бути створення та зміцнення єдиного соціально-економічного простору й динамічний збалансований його розвиток; відносне усунення основних регіональних диспропорцій; максимальне використання ресурсних особливостей і потенційних можливостей регіонів; реалізація загальних програм щодо забезпечення екологічної безпеки тощо.

Оскільки відповідальність за стан конкурентоспроможності національної економіки несе держава, то забезпечення умов для створення конкурентоздатності повинні стати головними завданнями серед національних і регіональних пріоритетів нашої країни, визначальною функцією державного регулювання економіки.

Джерела та література

1. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / [за заг. ред. В. М. Гейця та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.
2. Вальтер Ж. Конкурентоспособность: общий подход [Электронный ресурс] / Ж. Вальтер // Доклады РЕЦЭП. – М. : [б. и.], 2004. – № 2 – 176 с. – Режим доступа : <http://www.recep.ru/ru/>
3. Пріоритети підвищення ефективності транскордонного співробітництва та зміцнення конкурентоспроможності підприємництва західних регіонів України / [Т. Г. Васильців, В. В. Борщевський, М. І. Флейчук та ін.] ; за ред. Т. Г. Васильціва. – Львів : ЛФ НІСД, 2010. – 168 с.
4. Калюжнова Н. Я. Конкурентоспособность регионов в условиях глобализации / Н. Я. Калюжнова. – М. : ТЕИС, 2003. – С. 126.
5. Матеріали офіційного сайту World Economic Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.weforum.org
6. Новий курс: реформи в Україні 2010–2015 [Текст] : [нац. доп.] / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
7. Потенціал конкурентоспроможності Західних регіонів України та проблеми його реалізації у посткризовий період [Електронний ресурс] : аналіт. доп. / [В. І. Волошин, Т. Г. Васильців, А. І. Мокій та ін.]. – Львів : ЛФ НІСД, 2011. – 98 с. – Режим доступу : <http://www.niss.lviv.ua>
8. Карнаков І. А. Проблеми багатовекторної інтеграції України в систему міжнародних економічних зв'язків у сучасних умовах [Електронний ресурс] / І. А. Карнаков. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/dutp/2010_2/txts/10kiazsu.pdf

9. Національні проекти в стратегії економічної модернізації України : [аналіт. доп.]. – К. : НІСД, 2013. – 57 с.
10. Кицюк І. В. Конкурентоспроможність регіонів як необхідна передумова зростання конкурентоспроможності країни в контексті євроінтеграційних процесів / І. В. Кицюк // Вісн. Нац. техн. ун-ту «Харківський політехнічний інститут» : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х. : НТУ «ХПІ», 2010. – № 7. – С. 83–88.
11. Кулина С. Я. Розвиток прикордонного підприємництва у єврозоні «Сян» / [Електронний ресурс] / С. Я. Кулина. – Режим доступу : www.univ.rzeszow.pl/nauka/.../r1.../36-Kulyna_szablon-UKR.pdf
12. Стехін П. Стратегічне програмування регіонального розвитку України: можливості вдосконалення на основі інформаційно-комунікаційних технологій [Електронний ресурс] / П. Стехін, М. Бунєєв // Center for Information and Social Programs. – Режим доступу : <http://www.cisp.org.ua/cisp/news.nsf/0affe85b7db9e7d2c225755d0050112e/e11e38fd84153ee9c22575df002d29af?OpenDocument>
13. Василенко В. Н. Конкурентоспособность регионов: истоки, оценки и перспективы : монография / В. Н. Василенко, О. Ю. Агафоненко, В. Е. Будяков / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исслед. – Донецк : ООО «Юго-Восток, Лтд», 2008. – 363 с.
14. Макогон Ю. В. Формы и направления межрегионального трансграничного сотрудничества : монография / Ю. В. Макогон, В. И. Ляшенко. – 2-е изд., исп. и доп. – Донецк : ООО «Юго-Восток, Лтд», 2003. – 512 с.
15. Концептуальні засади розвитку транскордонного співробітництва України // Державне регулювання економіки України: методологія, напрями, тенденції, проблеми / за ред. д-ра екон. наук М. М. Якубовського. – К. : НДЕІ М-ва економіки України, 2005. – С. 125–132.
16. Петренко П. Бюджет–2013: золоті гори для сходу, заходу – мізер [Електронний ресурс] / П. Петренко // Економічна правда. – Режим доступу : http://www.epravda.com.ua/columns/2012/12/24/352306/view_print
17. Механізми та інструменти використання переваг інтеррегіонального та транскордонного співробітництва у підвищенні конкурентоспроможності західних регіонів України : аналіт. доп. [Електронний ресурс] / [В. І. Волошин, Т. Г. Васильців, Н. А. Мікула та ін.]. – Львів : ЛФНІСД, 2011. – 51 с. – Режим доступу : <http://www.niss.lviv.ua>
18. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011–2015 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.lviv.mns.gov.ua/files/2013/2/18/programa_transkordonna.doc
19. Дергачова В. В. Роль транскордонного співробітництва в зовнішньоекономічній діяльності України у межах державної регіональної політики [Електронний ресурс] / В. В. Дергачова // Проблеми и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ : [сб. науч. тр.]. – 2009. – Т. 1. – Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pips/2009_1/index2009_1.htm
20. Cross-Border Cooperation within the European Neighbourhood & Partnership Instrument (ENPI) [Electronic resource]. – Mode of access : http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/regional-cooperation/enpi-cross-border/index_en.htm
21. Матеріали офіційного сайту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=136287&cat_id=127823
22. Щодо вдосконалення механізмів фінансування проектів українсько-польського транскордонного співробітництва [Електронний ресурс] : аналіт. зап. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1064>

Копач Ирина. Управление проектами повышения конкурентоспособности национальной экономики в условиях евроинтеграционных процессов. Обеспечение надлежащего уровня развития национальной экономики и занятия Украиной достойной ниши на международной арене зависят не только от определённых географических, исторических, социально-экономических и других условий, как экзогенного, так и эндогенного характера, но и, прежде всего, от эффективности управления конкурентоспособностью национальной экономики. Модернизация национальной экономики Украины и общества требует выхода страны на путь стратегического программирования социально-экономического развития. В статье рассмотрены теоретические основы по значимости обеспечения конкурентоспособности страны в условиях евроинтеграционных процессов. Особое внимание уделено достижению конкурентоспособности регионов как необходимой предпосылки роста конкурентоспособности страны. Одним из факторов конкурентоспособности регионов выделены межрегиональные связи, в частности трансграничное сотрудничество.

Ключевые слова: европейская интеграция, конкурентоспособность, национальная экономика, управление конкурентоспособностью, трансграничное сотрудничество, управление проектами.

Kopach Iryna. Management of the Projects of Increasing National Economy Competitiveness Within the Context of European Integration. Ensuring an adequate level of national economic development and employment Ukraine decent niche in the international arena depends not only on the specific geographical, historical, social and economical and other conditions as exogenous and endogenous factors, but primarily on the efficiency of the

competitiveness of the national economy. The theoretical background of the importance of competitiveness of the national economy in the context of European integration is described at the article. Particular attention is paid to achieving regional competitiveness as a prerequisite for the growth of the country's competitiveness. One of the factors of regional competitiveness is singled out the interregional relations, including cross-border cooperation.

Key words: European integration, competitiveness, national economy, management of competitiveness, cross-border cooperation.

Стаття надійшла до редколегії
10.09.2013 р.

УДК 327

Наталія Степанюк

Антикризове управління: досвід Польщі

Досліджено польський досвід адміністративного реформування та визначено заходи антикризового управління країною. Проаналізовано напрями структурної перебудови економіки Польщі: лібералізацію, розширення приватного сектора, інститутів ринкової економіки та розвиток інфраструктури. Показано вплив кризових факторів на економіку Польщі в період упровадження економічної політики 2008–2012 рр. Схарактеризовано наслідки вступу до СОТ для економіки країни. Виявлено дотичні проблеми, досвід розв'язання яких може бути використаний в Україні: асоціювання з Європейським Союзом й укладання угоди про вільну торгівлю, удосконалення структури експорту, протидія надмірному імпорту, заходи, спрямовані на залучення іноземних інвестицій.

Ключові слова: антикризове управління, адміністративне реформування, державне управління, економічний розвиток.

Постановка наукової проблеми та її значення. Під час розвитку економічної кризи в країнах Єврозони спільні зусилля країн-членів направлені на мінімізацію її наслідків, створення стабілізаційного механізму. Ця проблематика – предмет наукового аналізу вітчизняних і зарубіжних дослідників.

Особливістю кризи стало те, що вона, по суті, стала першим великим збоєм функціонування світової економіки, побудованої на ринкових засадах, в умовах глобалізації та зникнення світової системи соціалізму.

На зламі 80–90-х рр. постсоціалістичні країни Східної Європи та колишнього Радянського Союзу розпочали реформування економічної й політичної систем. Незважаючи на дещо подібні стартові умови реформування, Польща, яка першою стала на шлях радикальних суспільно-економічних трансформацій, досягла останнім часом набагато вагоміших успіхів порівняно зі своїми східними сусідами, зокрема з Україною.

За відносно невеликий період польським реформаторам удалося досить швидко стати на шлях нарощування валового національного продукту, підвищити конкурентоспроможність продукції на світовому ринку, досягнути значного зростання іноземних інвестицій. Якщо порівняти динаміку фінансових показників в економічних системах Польщі та України, то стає очевидно, що Польща значно (на 7–10 років) випереджає Україну в реформуванні народного господарства та становленні соціально орієнтованої ринкової економіки.

Отже, вивчення польського досвіду адміністративного реформування в усіх галузях економіки актуальне для України, оскільки дасть змогу скоригувати економічну політику в правильному напрямку.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питанням реформування економіки постсоціалістичних країн особливу увагу стали приділяти в економічній літературі, починаючи з кінця 80-х рр. минулого століття. Зокрема, досліджували пореформений розвиток економіки Польщі такі польські вчені, як Л. Бальцеревич, Й. Гардавський, Л. Гілейко, З. Гіловська, В. Гомулка, Г. Гронкевич-Вальтц, Т. Грушецький, П. Еберхард, В. Зглінський, К. Клозинський, Г. Колодко, С. Куровський, Є. Міхаловський, Я. Пташек, А. Славінський та ін. Серед робіт зарубіжних економістів, присвячених висвітленню